

MARKUS PANTSAR

vieraileva professori
RWTH Aachen
teoreettisen filosofian dosentti
Helsingin yliopisto
markus.pantsar@gmail.com

Saksaa ymmärtämässä jalkapallon kautta

Kuvat: Markus Pantsar

Hertha Berlinin tifo Berliinin olympiastadionilla.

SAKSA ON JALKAPALLON MAA, ehkä enemmän kuin yksikään muu maa Euroopassa. Menestystä se on toki niittänyt urheilussa laajalti ja alueellisesti monet muutkin lajit ovat suosittuja. Mutta ainoastaan jalkapallo on erottamaton osa kulttuuria läpi maan.

Muutin syksyllä 2021 tutkijaksi Aacheniin, aivan Saksan läntisimpään osaan. Sen kuuluisaan katedraaliin on haudattu **Kaarle Suuri**, jonka ansiosta kaupunki oli aikanaan eräs Euroopan tärkeimmistä. Kyseessä on harvinainen kaksinkertainen rajakaupunki, voin piipahtaa helposti lenkillä sekä Belgiassa että Hollannissa.

Muuttaessani Aachen sai nauttia lämpimästä syksystä ja ehdin vierailla paikallisen ylpeyden Alemannia Aachenin ottelussa kauniina lokakuun päivänä. Pian koronataruntojen määrä lähti kuitenkin deltamuunnoksen takia taas kasvuun ja jalkapalloa pelattiin jälleen tyhjiille katsomoille. Jotain jalkapallon asemasta Saksassa kertoo se, miten pandemian jälleen hellittäessä jokainen uutislähetys mainitsi sen merkityksen stadionien avaamiselle yleisölle.

Alun perin minun piti olla Aachenissa vain vuoden verran, mutta koronarajoitteista huolimatta pidin kaupungista, joten kun tilaisuus avautui, päätin jäädä Saksaan vieraillevaksi filosofian professoriksi. Samaan aikaan puolisoni muutti Australiaan töiden perässä, joten minun piti keksiä tekemistä viikonlopuille. Olin aiemmin julkaissut ensimmäisen jalkapallokirjani (*Jalkapallon MM-kisojen suurimmat ottelut*, Vastapaino 2022), joten sain idean: matkustaisin viikonloppuisin ympäri Saksaa ja kirjoittaisin siitä kirjan. Elokuussa 2022 aloitin projektini matkaamalla Kölniin, joka on alle tunnin matkan päässä. Siitä eteenpäin tein matkoja ympäri maata, vierailen kymmenissä otteluissa kauden 2022–23 aikana.

Jalkapallo pakotti introvertin puhumaan Saksaa

Projektista tuli ikimuistoinen. Olen luonteeltani introvertti, mutta kirjaa varten minun piti puhua ventovieraille, vieläpä kömpelöllä saksan kielelläni. Aluksi se tuntui vaikealta, mutta vähitellen aloin nauttia keskusteluista yhä enemmän.

1. FC Kölnin tifo.

Markus Pantsar.

Kaikkialla ihmiset kertoivat minulle mielellään paikallisista jalkapalloseuroista. Miesten pääsarjan Bundesliigan lisäksi tutuiksi tulivat myös alasarjat ja naisten jalkapallo.

Mutta eivät keskustelut suinkaan jääneet siihen. Opin valtavasti Saksan eri kaupungeista ja alueista, sekä niiden kulttuureista. Jalkapallo antoi minulle syyn tutustua uusiin ihmisiin ja palasin aina matkoiltani monta kokemusta rikkaampana. Saksan äärimmäisen epäluotettava junaverkko tuli tutuksi ja loputtomat myöhästelyt antoivat minulle hyvin aikaa valmistella käsikirjoitustani.

Koko ajan enemmän minua kiinnosti nimenomaan jalkapallokulttuuri. Tämän halusin tuoda ilmi myös kirjassani, josta tuli yhtä lailla matkakertomus sekä yritys ymmärtää Saksaa ja saksalaisia kuin varsinaisen jalkapallokirja. Nyt kirjani on julkaistu, mutta jalkapallon viehäytys ei ole vähentynyt lainkaan.

Kauden 2023–24 aikana olen yhä jatkanut matkustamista jalkapallon perässä. Tätä kirjoittaessa päässäni soivat Bayer Leverkusenin kannatuslaulut, sillä olin edellisena päivänä ollut todistamassa seuran ensimmäisen Saksan mestaruuden varmistumista Suomen maajoukkuemaalivahdin **Lukas Hradeckýn** kipparoimana. Kirjani nimeksi tuli *Kun rakastuin saksalaiseen jalkapalloon* (Vastapaino 2024), eikä siinä ole lainkaan liioittelua.

Aachenin keskeinen sijainti on toki mahdollistanut myös muiden maiden jalkapallon seuraamisen. Olen käynyt junalla niin Belgiassa, Hollannissa, Ranskassa kuin Englannissakin katsomassa otteluja. Saksan jalkapallokulttuurin ero etenkin Englantiin on huomionarvoinen. Englannin Valioliiga on maailman rikkain ja kovatasoisin sarja, mutta katsomokokemus on aivan erilainen.

Englannissa kannatuslaulut ovat satunnaisia, kun taas Saksassa tuhannet ultrafanit laulavat koko ottelun ajan lähes taukoamatta. Saarivaltiossa pääsarjajalkapallo alkaa olla varakkaiden etuoikeus, Saksassa seisomakatsomoon (joita Englannissa ei ole ollut vuosikymmeniin) pääsee yleensä noin 10–20 eurolla. Tätä taustaa vasten on ymmärrettävää, että Englannista matkustaa joka viikko Saksaan suuri määrä jalkapalloturisteja paremman tunnelman perässä.

Saksassa seisomakatsomoon pääsee 10–20 eurolla.

Ottelut elämyksiä kaikkialla

Minulta kysytään usein suosikkistadioneitani Saksassa. Niitä on monia. Borussia Dortmundin seisomakatsomo, joka tunnetaan nimellä ”keltainen seinä”, on ehdottomasti näkemisen arvoinen, kuten on myös Dortmundin suurimman vihollisen Schalke 04:n areena Gelsenkirchenissä. Tällä hetkellä Schalke taistelee putoamista vastaan 2. Bundesliigassa, mutta sen jokaiseen kotiotteluun saapuu silti 60 000 ihmistä.

Myös 1. FC Kölnin kompakti kotistadion takaa joka kerta erinomaisen tunnelman. Vaihtoehtoisista kokemusta etsiville suosittelin FC St. Paulin kotistadionia Millerntorria Hampurissa. Vasemmistolaisuudesta tunnetun seuran otteluissa on aivan omanlaisensa tunnelma. Myös kulttiseura Union Berlinin stadionia voin suositella erilaista jalkapallokokemusta etsiville – mikäli sinne onnistuu saamaan lipun.

Mutta koska jalkapallo on tärkeässä asemassa kaikkialla, voi otteluun menemistä suositella käytännössä missä vaan. Itselleni tärkein seura onkin oman kaupungin Alemannia, vaikka se pelaa neljännellä sarjatasoalla läntisessä alueissa. Lähes joka toinen lauantai kävelen puolen tunnin matkan stadionille ja annan uuden kotikaupunkini jalkapallokulttuurin viedä mukanaan. Minulle siitä on tullut tärkeä tapa ymmärtää Aachenia ja sopeutua uuteen kulttuuriin.

Kuluva kausi on tarjonnut myös menestystä, sillä Alemannia nousi kolmannelle sarjatasolle, joka on jo maanlaajuinen liiga. Myös katsojamäärät ovat olleet eri tasolla kuin aiempina vuosina, jolloin päädyn seisomakatsomossa on ollut varsin väljää. Kaudella 2023–24 kotistadion Tivoli on houkutelut keskimäärin yli 20 000 katsojaa, mikä on täysin poikkeuksellinen lukema neljännen sarjaportaan seuralle. Muutamaan kertaan yli 30 000 katsojaa vetävä stadion on ollut loppuunmyyty.

Harrastepalloilu erilaista kuin Suomessa

Tärkeä osa jalkapallokulttuuria on toki myös jalkapallon pelaaminen ja tietenkin Saksassa sitä pelataan kaikkialla. Itselläni pelaaminen on jäänyt harmittavan vähäiseksi, sillä kuten aiemmassa kotikaupungissani Helsingissä, myös Aachenissa kenttien käyttöstä on korkea. Junioripelaajille täytyy tietenkin tarjota edes jollakin tavalla järkeviä treeni-

Euroopan suurin seisomakatsomo, Borussia Dortmundin *Die Gelbe Wand* (Keltainen seinä).

Schalke 04:n tifo.

aikoja, joten meille yliopistolaisille jäävät vuorot ovat usein varsin huonoon aikaan.

Olen kuitenkin onnistunut silloin tällöin ottamaan osaa peleihin, aina on ollut hauskaa. Saksassa pelataan harrastajatasolla suurimmaksi osaksi samalla tavalla kuin Suomessa, mutta on maiden välillä muutamia eroavaisuuksiakin. Keskimääräinen saksalaispelaaja on toki teknisesti taitavampi, mutta suurin ero on pelityylissä. Saksassa tykätään harhautella ja kuljettaa palloa, mikä oli mielenkiintoista huomata, sillä maan ammattijalkapallo perustuu nimenomaan nopealle syöttöpelille.

Suhtautuminen fyysiseen kontaktiin on myös Saksassa erilainen. Täällä pienestäkin kopautuksesta huomautetaan usein ja harrastepeleissäkin jotkut menevät varsin helposti maihin. Suurimmaksi osaksi jalkapallo on kuitenkin jalkapalloa, eikä minulla ole ollut vaikeuksia sopeutua pelikulttuuriin. Tosin hyvän matkaa keski-ään puolella olevalle tutkijalle nuorten opiskelijoiden vauhti alkaa olla vähän liikaa. Onneksi vaihtoehtona on lauantaiaamun läheisen puiston

hiekkakentän höntsäpelit, joissa olen vielä nuorimmasta päästä.

En usko jalkapalloinnostukseni vähenevän, minkä lisäksi jalkapallo antaa hyvän syyn tutustua uusiin kaupunkeihin. Varsinainen stadionbongari eli *groundhopper* en ole, tarkoitukseni ei ole vieraila mahdollisimman monella stadionilla. Mutta jokainen uusi kaupunki ja stadion on aina mielenkiintoinen kokemus, tapa ymmärtää asuinmaatani jälleen hieman paremmin.

En muista ainuttakaan huonoa reissua jalkapallon tiimoilta, eikä yksikään ottelu paikan päällä ole tuntunut tylsältä. Sen sijaan olen huomannut suhtautumiseni televisioituun jalkapalloon muuttuneen. Suomessa asuessani kävin säännöllisesti HJK:n otteluissa, mutta suurimmaksi osaksi seurasin lajia televisiosta. Nyt huomaan helposti harhautuvani tekemään jotakin muuta samalla, kun ottelu pyörii taustalla. Stadionilla tapahtuma vie niin kokonaisvaltaisesti mukaansa, että omassa olohuoneessa ei voi saavuttaa samaa. ♦

Liikunta & Tiede arkistoinen löytyy Lehtiluukusta

Lue Liikunta & Tieteen näköislehtiä Lehtiluukku.fi -palvelussa.

Jäsenten ja tilaajien käytössä on myös lehden arkisto vuodesta 1990 alkaen.

Aktivoi palvelu takakannen osoitetarrasta löytyvällä tilaajatunnuksella.

www.lehtiluukku.fi

Kirjautumisohjeet: lts.fi/liikunta-tiede

The screenshot shows the Lehtiluukku.fi website. At the top, there's a navigation bar with 'LEHTILUUKKU.FI', 'OMA LUUKKU', 'LEHDET A-Ö', 'AIHEALUEET', and a shopping cart icon. Below this, the main content area features the cover of the 'Liikunta & Tiede' journal for May 2023. The cover has a woman in a blue jacket and text: 'Miksi niin moni ei liiku?', 'Liike saumaton osa oppimista', 'Akrojooga lisää fuuttamista', and 'LTS 90 60'. To the right of the cover is a purchase confirmation interface with the following elements: 'LIIKUNTA & TIEDE', '5/2023', 'ILMOITA UUSISTA NUMEROISTA', a checked box for 'Irttonumero 10,00 €', an unchecked box for 'Aktivoi tilaajatunnus', a blue 'OSTA 10,00 €' button, and a confirmation message 'Oletko jo ostanut tämän?'. Below the purchase interface, there's a section 'TIETOA LEHDESTÄ' with a brief description of the journal.